

Zullen onze kinderen voor het eerst armer zijn dan hun ouders?

Een studie van het McKinsey Global Institute van juli van dit jaar lijkt te bevestigen wat velen onder ons al intuïtief vreesden: tussen 2005 en 2014 is het beschikbaar inkomen van gezinnen in de meeste Westerse landen gestagneerd of gedaald en ook voor het komende decennium lijkt het erop dat deze trend zich zal doorzetten.

McKinsey heeft de cijfers onderzocht van 25 landen met een ontwikkelde economie die we voor de gemakkelijker 'Westerse landen' zullen noemen omdat ze voornamelijk uit Europese landen bestaat, aangevuld met de Verenigde Staten, Australië en Nieuw-Zeeland. Hieruit bleek dat 65 à 70% van de gezinnen (het equivalent van zo'n 540 tot 580 miljoen mensen) hun reële inkomen uit arbeid en kapitaal zag stagneren of terugvallen tussen 2005 en 2014. Dit staat in schril contrast met de periode 1993-2005 waar slechts 2 procent van de huishoudens er niet op vooruit ging.

Nochtans ogen deze cijfers dramatischer dan ze in werkelijkheid zijn. Over dezelfde periode hebben de meeste overheden fiscale en sociale gunstmaatregelen genomen waardoor deze financiële achteruitgang getemperd werd. Desalniettemin bleek dat ondanks deze overheidsmaatregelen nog steeds 20 tot 25% van de gezinnen haar netto-bestedbaar inkomen niet meer zag toenemen of zelfs zag achteruitgaan.

Om dit meer in detail te bestuderen heeft McKinsey zich toegespitst op 6 Westerse landen (de Verenigde Staten, het VK, Frankrijk, Nederland, Italië en Zweden) waarbij de toestand in Italië werkelijk zorgwekkend mag genoemd worden: de volledige bevolking van Italië is er in netto-bestedbaar inkomen op achteruitgegaan terwijl Zweden en de VS de minst getroffen landen waren waar slechts 2% van de gezinnen erop achteruit is gegaan.

Wat zijn de oorzaken van het feit dat voor het eerst sinds de tweede wereldoorlog een belangrijk deel van de bevolking er niet meer op vooruit gaat?

De recessie die in 2008 volgde op de financiële crisis, heeft onmiskenbaar een rol gespeeld, zeker in West-Europa maar dit is zeker niet de enige oorzaak. [McKinsey onderscheidt vijf factoren:](#)

DE ECONOMISCHE GROEI

Door de financiële crisis van 2008 was de economie in een recessie beland; deze was kort maar hevig in de Verenigde Staten, terwijl deze in Europa veel langduriger was. Hierdoor zijn de werkloosheidscijfers fors gestegen en zijn de inkomens van zij die wel werk hadden, nauwelijks toegenomen.

LANGE TERMIJN DEMOGRAFISCHE FACTOREN

Lange termijn demografische factoren beperken de groei van het huishoudinkomen, zeker in Europa. Gezinnen worden kleiner door lagere geboortecijfers en door de gewijzigde familiestructuren (lees: echtscheidingen en éénoudergezinnen). Het aantal werkenden per gezin daalt ook, met name door de vergrijzing. Dit is een structurele trend die zich zal verder zetten.

WIJZIGINGEN IN DE ARBEIDSMARKT

Wijzigingen in de arbeidsmarkt. Van het totale nationale inkomen vloeit sinds de jaren '70 een steeds kleiner deel naar uitbetaalde lonen. Dit lijkt verklaard te wor-

den door het feit dat de laatste 30 jaar de bedrijfswinsten fors zijn toegenomen ingevolge technologische vooruitgang, de toegenomen wereldwijde handel die de lonen in het Westen onder druk zetten, het kapitaal dat steeds goedkoper werd. Binnen de arbeidsmarkt zijn ook een aantal verschuivingen zichtbaar: de vraag naar hooggekwalificeerd personeel is blijven toenemen terwijl de vraag naar laaggeschoold personeel fors is afgenomen. Door de globalisering focussen Westerse bedrijven in hun thuismarkten vooral op kapitaal- en kennisintensieve activiteiten terwijl de laagloonlanden de meer arbeidsintensieve taken hebben overgenomen. In de lage tot gemiddelde inkomenscategorieën speelt ook nog het feit dat deeltijdse en tijdelijke arbeidscontracten vooral in dit segment verder zijn gegroeid; maar minder werken betekent ook minder verdienen...

INKOMEN UIT KAPITAAL

Het inkomen uit kapitaal (waaronder niet alleen dividenden en intresten maar ook meerwaarden uit beleggingen, verkopen van bedrijven en extralegale pensioenen) is voor de huishoudens met de hoogste inkomens veel belangrijker dan voor de lagere inkomens. Zo blijkt dat het inkomen uit kapitaal voor de hoogste inkomens zo'n 33% van hun besteedbaar inkomen uitmaakt, tegenover 7% voor de laagste 20% inkomens en 14% voor de middencategorie. De financiële crisis heeft hier ook een (beperkt) effect gehad. Zo zagen de hoogste inkomens het aandeel van hun inkomen uit kapitaal terugvallen van 35% in 2005 naar 33% in 2014.

FISCALE- EN UITKERINGSPOLITIEK

De fiscale- en uitkeringspolitiek heeft in het voorbije decennium een sterk milde-rend effect gehad op de achteruitgang van het besteedbaar inkomen van de gezinnen. Dit was vooral in de VS het geval: doordat de Amerikaanse overheid meer dan 350 miljard USD heeft uitgekeerd aan de gezinnen in de vorm van belastingverlagingen, toelagen, verhoging en verlenging van werkloosheids-uitgaven is het mediaan inkomen over de periode 2005-2014 met 1% toegenomen i.p.v. met 4% te dalen. Het is natuurlijk zeer de vraag in welke mate overheden in de toekomst nogmaals dergelijke tegemoetkomingen kunnen verrichten nu de staatsschuld over deze periode zo fors is toegenomen.

Kijken we naar het [volgende decennium](#) dan heeft McKinsey er [geen goed oog](#) in. De groei van het [Bruto Binnenlands Product](#) in het Westen is de meest variabele factor van de vijf hierboven opgesomde. In het geval van lage economische groei zal waarschijnlijk 70% tot 80% van de huishoudens getroffen worden door stagnatie of achteruitgang van hun inkomen, en zelfs in het meest optimistische groeiscenario zal nog steeds 10% tot 20% hierdoor getroffen worden.

Ook de [impact van de technologische veranderingen](#) zal in eerste instantie waarschijnlijk een negatief effect hebben: de automatisering zal tot 15% van de gemiddeld geschoolde werknemers treffen waardoor de werkloosheidscijfers zullen toenemen en de lonen onder druk blijven. Geschat wordt dat 30% tot 40% van de bevolking in het inkomstensegment zit waar er geen verhoging van het besteedbaar inkomen zal optreden. Natuurlijk zullen de technologische veranderingen op termijn ook aanleiding geven tot nieuwe jobs die nu nog niet bestaan maar het zal een moeilijke overgangperiode worden.

En zoals gezegd, de ruimte voor de overheden om nog verregaande economische of sociale stimuleringsmaatregelen te nemen lijkt voor het grootste gedeelte nu toch wel uitgeput.

[McKinsey concludeert](#) dan ook dat de kans dat de gezinnen er ook de komende

De kans dat de gezinnen er ook de komende tien jaar niet op vooruitgaan is zeer groot. Vooral de jongste generaties zullen de prijs betalen.

tien jaar niet op vooruitgaan, zeer groot is waarbij vooral de jongste generaties de prijs zullen betalen. Een hoge jeugdwerkloosheid, de opmars van tijdelijke en minder goed betaalde banen en het verdwijnen van jobs voor de gemiddeld geschoolde werknemers zal de kansen voor jongeren op een goedbetaalde baan onder druk zetten.

Voor zowel de overheid als het bedrijfsleven zien ze hiervoor een uitdaging. Het is absoluut belangrijk dat alles op alles wordt gezet om de economisch groei terug te zien aantrekken: dit zal dé sleutel zijn om de inkomens terug op te trekken. Overheden hebben heel wat mogelijkheden om de [productiviteit te helpen verhogen](#): zoals deregulering, verhogen van competitie, infrastructuurwerken en investeringen die op korte termijn jobs creëren en op lange termijn economische groei, het stimuleren van energie-efficiëntie, maatregelen om verspilling en afval te vermijden, enz...

Naast het stimuleren van economische groei is [onderwijs](#) ook een heel belangrijke hefboom. In samenwerking met het bedrijfsleven moet ernaar gestreefd worden het opleidingsniveau van studenten en werknemers verder op te trekken en daarbij moet technologie niet als een bedreiging maar juist als een middel gezien worden om dit te bereiken. Ook moet er een gunstiger klimaat geschapen worden om [vrouwen terug in het arbeidsproces te betrekken en oudere werknemers er langer aan te laten deelnemen](#).

Voor de gezinnen die het meest bedreigd worden in hun inkomenssituatie dient de overheid liever gerichte (en minder dure) maatregelen te treffen die hun koopkracht vergroten en hen uit de armoede houden.

McKinsey concludeert ook dat veel van de data die zij onderzocht hebben nog voor een groot deel onontgonnen terrein is en dat het belangrijk is op internationaal vlak meetinstrumenten te ontwikkelen die toelaten om verder te onderzoeken hoe de gezinsinkomsten in de ontwikkelde landen evolueren en op basis daarvan maatregelen te nemen om de inkomstenerosie een halt toe te roepen. •